

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

GVH szeminárium a villamos energia piacról

2009. szeptember 30-án kezdetét vette a Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központjának (GVH VKK) és az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének piacelemzés, versenypolitika és szabályozás témakörében szervezett közös szemináriumsorozata. A szemináriumsorozat első előadója Kaderják Péter, a Regionális Energia Kutató Központ (REKK) igazgatója volt, aki a GVH VKK támogatásával készült, a villamos energia hazai kis- és nagykereskedelmi piacainak 2008-2009. évi fejleményeit elemző tanulmányukat mutatta be a téma iránt érdeklődőknek.

A tanulmány a szabályozási környezet kapcsán több olyan tényezőre is felhívta a figyelmet, amelynek újragondolását a GVH korábban – többek között a 2008-as évi tevékenységéről szóló parlamenti beszámolójában is – felvetette. Az egyik ilyen témakör az egyetemes szolgáltatásra jogosultak körének kiszélesítése volt, amely nyilvánvalóan nem a verseny és a piacnyitás melletti jogalkotói elkötelezettségre engedett következtetni. A másik lényeges körülmény, amely jelentősen befolyásolja a hazai piaci viszonyokat, a kötelező átvétel (KÁT) rendszere. A rendszerben jelenleg olyan termelési technológiával (kapcsolt hő- és villamosenergia termelés) rendelkező erőművek is működnek, amelyek piaci alapon is értékesíthetnék termékeiket, így a KÁT a szabad piac kínálati oldaláról indokolatlanul kivon olyan piaci szereplőket, amelyek növelhetnék a verseny intenzitását a hazai termelők között. A KÁT jelenlegi formájában garanciát jelent a jogosult erőművek számára, hogy a megtermelt energiát maradéktalanul megvásárolják tőlük, mégpedig olyan áron, amely jelentősen meghaladja a piaci árakat. Mivel a KÁT alá eső termelés részaránya a hazai termelésben 2007. óta folyamatosan növekszik, ez nyilvánvalóan kedvezőtlenül hat a villamosenergia kiskereskedelmi árára, hiszen 2008. óta a kötelező átvételből származó energia költsége a villamosenergia kiskereskedelmi árban jelenik meg.

A nagykereskedelmi árban bekövetkezett 2008-as áremelkedések mögött a REKK – közel azonos arányban – elsősorban a piacszerkezeti okokat, a balkáni kereslet változását, az inkumbens értékesítés technikáját, valamint a szabályozási bizonytalanságot látja. Az árak emelkedése 2009-ben is folytatódott, annak ellenére, hogy az inkumbens nagykereskedő és az összes jelentős hazai erőmű között fennálló hosszú távú megállapodások (HTM) felbontása nyomán a szabad piac kínálati oldalán megjelent a Dunamenti és az AES Tisza erőmű is. (A hosszú távú megállapodások nagy részét az MVM megváltozott feltételekkel újrakötötte az erőművekkel.) A tanulmány szerint a 2007-es és a 2008-as éves termékekre vonatkozó nagyaukciókon a 2008-ra és 2009-re vonatkozó árak esetében jelentős (10 Euró/MWh feletti) felár volt érvényesíthető a német áramtőzsde referenciaárához képest, amely felár – feltehetőleg a válság okozta túlkínálat következtében – 2009 szeptemberére néhány euróra csökkent a magyar piacon. Továbbra is nagy hiányossága a hazai piacnak a transzparencia alacsony foka, a transzparenciát szolgáló áramtőzsde felállításának elmaradása, és az ezek hiánya nyomán fellépő információs aszimmetria a kereskedők és a fogyasztók között.

A létező piaci problémák megoldása hatékony szabályozási eszközökkel lehetséges. A 2007. évi LXXXVI. számú törvény (Vet.) által bevezetett ágazati szabályozási rezsimet illetően – melynek lényege, hogy a jelentős piaci erővel (JPE) rendelkező szolgáltatók által megvalósítható visszaéléseket kívánja meghatározott kötelezettségek kiszabásával megakadályozni – a résztvevők álláspontja megegyezett abban, hogy az koncepcióban alkalmas eszköze a piaci verseny élénkítésének. A minél hatékonyabb szabályozói fellépés érdekében egyrészt az eddigi JPE eljárások tapasztalatait célszerű áttekinteni, és le kell szűrni azokat a következtetéseket, amelyek segítségével javítható a szabályozói beavatkozás verseny élénkítő hatása. Továbbá annak érdekében, hogy a Magyar Energia Hivatal megtehesse az esetlegesen indokolt korrekciókat a JPE eljárásban, biztosítani kell számára minden ehhez szükséges ágazati szabályozási eszközt és jogszabályi felhatalmazást. A GVH álláspontja szerint e követelmények érvényesítése érdekében lehet szükség a Vet. jelentős piaci erővel kapcsolatos szakaszainak, illetve a kapcsolódó végrehajtási rendeletnek a módosítására.

A GVH osztja a REKK álláspontját abban, hogy a magyar villamos energia piac kínálati oldalának szerkezetében továbbra sem következett be olyan jelentőségű változás, amely hatékonyan elősegíthetné a piaci verseny fokozódását. Az import jelentőségének felértékelődése a hazai kínálat versenyképességi problémáira hívja fel a figyelmet. Mivel az import komoly versenynyomást képes gyakorolni a magyar nagykereskedelmi értékesítésre, ezért a GVH álláspontja szerint versenypolitikai szempontból fontos fellépni minden olyan piaci vagy jogalkotói magatartással szemben, amely valamilyen módon korlátozza a magyar piac likviditását. A hazai kínálati oldal problémáira hosszú távon az új, piaci alapon megépített termelői kapacitások bekapcsolása jelenthet megoldást, rövid távon pedig a KÁT rendszerből indokolatlanul profitáló erőművek versenypiacra kényszerítése, továbbá az import kapacitások zavartalanságának biztosítása révén növelhető a likviditás. A piac transzparenciájának növelése érdekében mihamarabb szükség volna egy magyar (vagy régiós) áramtözsde beindítására is. Emellett a fogyasztók és a kereskedők közötti információs aszimmetriát orvosolhatná olyan árösszehasonlító honlapok létrehozása – amilyenek pl. Nagy-Britanniában is üzemelnek –, ahol a fogyasztók anonim formában tehetnék elérhetővé a kereskedőktől kapott ajánlatokat. A GVH álláspontja továbbra is az, hogy amennyiben felszámolásra kerülnének a piacot jelenleg terhelő piactorzító jelenségek, a kibontakozó verseny hatására a fogyasztók jobb minőségű szolgáltatásban részesülhetnének, alacsonyabb vagy csak a valóban indokolt mértékben emelkedő áron.

A szeminárium-sorozat következő előadására 2009. október 21-én kerül sor, az eseményről bővebb információ a www.gvh.hu honlapon található.

Budapest, 2009. október 5.

Gazdasági Versenyhivatal
Kommunikációs Csoport

További információ:

Mihálovits András

Gazdasági Versenyhivatal

cím: 1054 Budapest, V. ker. Alkotmány u.5.

levél: 1245 Budapest, 5. Pf. 1036

tel: +36-30 618-6618

email: Mihalovits.Andras@gvh.hu

<http://www.gvh.hu>